

## Hva kan man gjøre i et vernet vassdrag?

Dag Bastholm

Dato 22. januar 2014

# Vefsna

- Et nasjonalt laksevassdrag St.prp 32 (2006 – 2007)
- Et vernet vassdrag St.prp 53 (2008 – 2009)
  - Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag- RPRVV
  - Regional plan for vannforvaltning i Nordland
- Regional plan for Vefsna – vedtatt av fylkestinget i Nordland



# Stortingets vedtak av St.prp 53

*«Stortinget vedtek at følgjande vassdrag vert tatt inn i Verneplan for vassdrag i det omfang som er framstilt i proposisjonen:*

- Vefsna, utan Gluggvasselva, Fiskelauselva og Elsvasselva»*



## Vern av vassdrag

I vernede vassdrag  
ivaretas vernet særlig  
gjennom:

- a) reglene i  
vannressursloven
- b) bestemmelser i  
vedtak etter  
naturmangfoldloven  
eller
- c) rettslig bindende  
planer etter plan- og  
byggningsloven.



# Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag.

- RPRVV legger opp til at vassdraget og de nærmeste arealene, bør forvaltest med hensyn til verneverdiene og arealtilstand
- Den kommunal arealplanlegging bør legge opp til en differensiert forvaltning i verna vassdrag.
  - avgrense eit vassdragsbelte langs vassdraga og dele beltet inn i klasser, avhengig av om det er i by- og tettstadsnære område, område med spreidd busetnad, eller område som er lite påverka av menneskeleg aktivitet. For kvar klasse bør kommunen gje retningsliner for forvaltninga av vassdragsbeltet.
- Manglende kommunale planer krever mer oppfølging frå statlige miljø- og vassdragsstyresmakter enn det RPRVV legg opp til.



# Plankartet og klasser ihht RPRVV

## Forvaltningsklasse 1

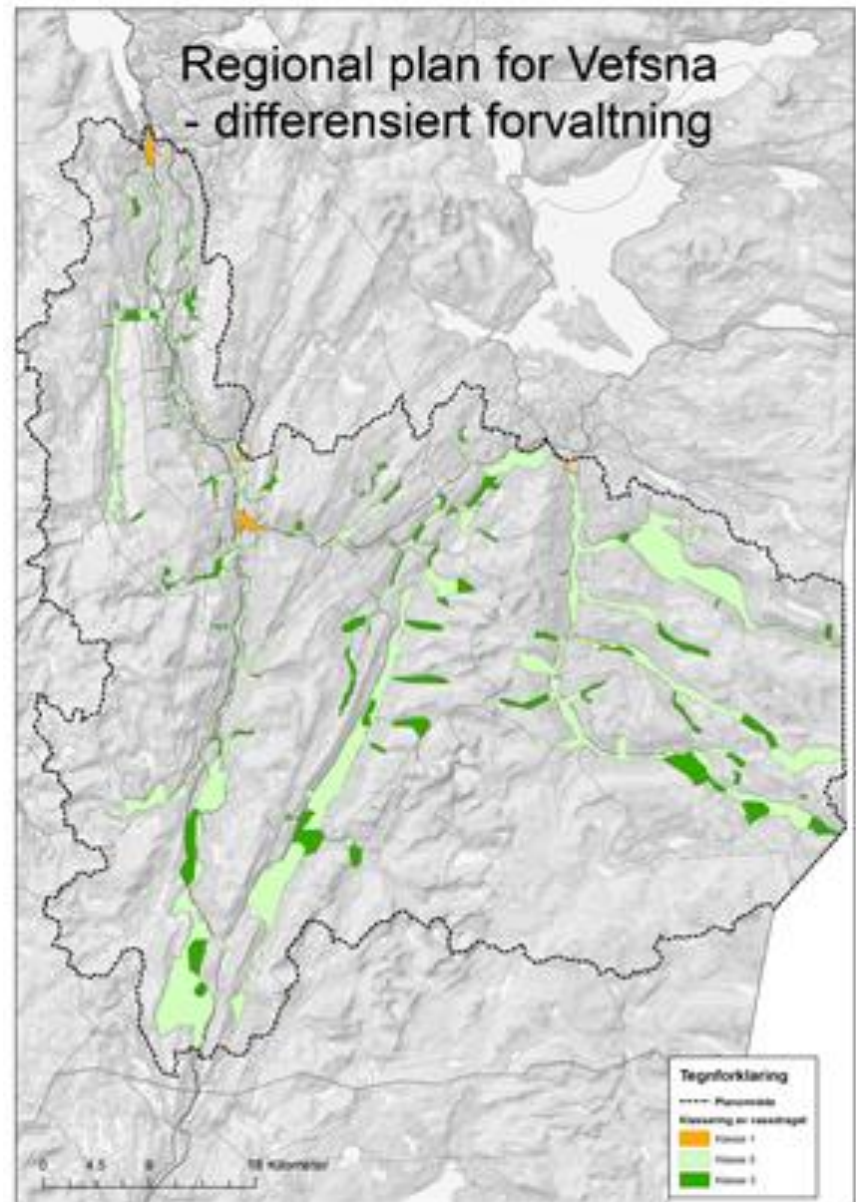
*Vassdragsbelte i og ved byer og tettsteder, som har eller kan få stor betydning for friluftsliv og rekreasjon.*

## Forvaltningsklasse 2

*Vassdragsbelte hvor landskapet hovedsakelig består av jord- og skogbruksområder. I området kan det også være noe spredt bebyggelse.*

## Forvaltningsklasse 3

*Områder uten inngrep og vesentlige spor av menneskelig aktivitet. Områdene kan romme helt spesielle natur- eller kulturminnefaglige, opplevelsesmessige, vitenskapelige og pedagogiske verdier.*



# Arealpolitiske retningslinjer

- Generelle for hele planområdet
- Spesielle for utredningsområdet – vassdragsbeltet
- RPRVV - Forvaltningsklasse 1
- RPRVV - Forvaltningsklasse 2
- RPRVV - Forvaltningsklasse 3
- Retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk



# Aktuelle tiltak

- a) Uttak av sand og grus*
- b) Vannkraftverk*
- c) Utbyggingsområder og spredt utbygging*
- d) Tilretteleggingstiltak: rasteplasser, fiske, friluftsliv og laksetrapper*
- e) Landbruk, reindrift*
- f) Elveforbygging*
- g) Rafting*



## a) Uttak av sand og grus

Ressursen er stedvis stor.

Uttak må vurderes mot  
regional planbestemmelse  
og  
beskyttelsesregimet for  
nasjonale laksevassdrag



## b) Kraftutbygging i sidevassdrag

- «En samla planlegging i vassdraget kan legge til rette for mindre, skånsam kraftproduksjon i sidevassdrag, der dette ikkje i nokon grad er i strid med verneverdiene»
- «Alle prosjekter skal konsesjonshandsamast.»
- Egne retningslinjer i den *Regional plan for Vefsna*



## c) Utbyggingsområder og spredt utbygging

- *I den funksjonelle kantsonen:  
Ny bebyggelse og driftsformer innen landbruket må ikke medføre reduserte betingelser for villaksens oppvekst- og leveområder.*
- *Klasse 1 : Allmennhetens behov for bruk av vassdragsbeltet til fritid og rekreasjon skal ivaretas.*
- *Klasse 2 Ny bebyggelse skal inngå i plan og ikke være i konflikt med viktige verdier.*
- *Klasse 3 Ny bebyggelse skal søkes lokalisert til andre områder*



## *d) Tilretteleggingstiltak: rasteplasser, fiske, friluftsliv og laksetrapper*

- Tilrettelegging for fiske og rekreasjon som medfører større terrenginngrep skal være planavklart
- Mindre tilretteleggingstiltak for fiske og rekreasjon (gapahuk, stier) som ikke medfører stor terrenginngrep kan tillates. Disse skal være tilpasset dokumenterte verneverdier.
- Langs bredden av vassdraget skal et naturlig vegetasjonsbelte opprettholdes.
- Tiltak som hindrer allmennhetens tilgang til elva skal unngås.
- **Klasse 3** Tiltak aksepteres når de ikke er i konflikt med verdier



## e) Landbruk, reindrift

- Jfr beskyttelsesregimet for Nasjonale laksevasdrag



|                                                     |                      |                                      |                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------|----------------------|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Flatehogst i nærheten av lakseførende elvestrekning | Trevirkeproduksjon   | Landbruksmyndig- heter               | - medfører nitrogenverdier eller partikkelinnhold som kan være negative for lakseproduksjon                   | - ikke medfører risiko for at nitrogenverdier eller partikkelinnhold som kan være negative for lakseproduksjon                                                                                        |
| Oppdyrking i nærheten av lakseførende elvestrekning | Matproduksjon, beite | Landbruksmyndig- heter               | - fører til eutrofiering eller går ut over vannbalansen på en måte som kan være negativ for lakseproduksjonen | - ikke medfører eutrofiering eller endring av vannbalansen på en måte som kan være negativ for lakseproduksjonen<br>- ikke går ut over vassdragsnære biotoper som har betydning for lakseproduksjonen |
| Drenering, grøfting                                 | Jord- og skogbruk    | Landbruks- og vassdragsmyndig- heter | - endrer vannføringsforhold nevneverdig, særlig minstevannføring<br>- fører til endring av trofigrad          | - ikke medfører nevneverdige endringer i vannføringsforhold<br>- ikke fører til endring av trofigrad                                                                                                  |

## f) Elveforbygging

- Jfr beskyttelsesregimet for Nasjonale laksevasdrag



|                                |                                                               |                                 |                                                   |                                                     |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| Elveforbygging og kanalisering | Hindre flomskade, endring av elveleie                         | Vassdragsmyndigheter og kommune | - forkorter elveløpet                             | - ikke medfører risiko for økt bunnerosjon          |
|                                | Vinne inn dyrkbar jord                                        |                                 | - fører til økt bunnerosjon                       |                                                     |
| Bygging av flomvoller          | Hindre flomskader på bebyggelse, infrastruktur og dyrket mark | Vassdragsmyndigheter og kommune | - anlegges i elvekanten når det er kantvegetasjon | - anlegges mellom kantskogen og det som skal sikres |
|                                |                                                               |                                 |                                                   | - anlegges inntil vassdrag i bynære strøk           |

## *g) Rafting - opplevelsesturisme*







# Regional planbestemmelse for uttak av sand og grus i Vefsna

Planbestemmelsen åpner for uttak dersom dette er avklart i juridisk bindende kommune(del)plan etter plan- og bygningsloven – kap 11.

Følgende premisser skal gjelde for planleggingen:

- tiltak skal ikke medføre negative virkninger for verneverdier (stor og middels verdi) knyttet til elva,
- det skal velges mest miljømessig skånsom metode for uttak,
- i fastsetting av mengde for uttak skal elvebunn og elveleie ikke endres over en femårsperiode,
- tiltak som er nødvendig for å opprettholde sikkerhet for folk og samfunn skal vurderes positivt

# Prøveprosjekt

- Det etableres et prøveprosjekt med samla vassdragsforvaltning i Vefsna.
  - Planlegginga må følge rammene i vannforskriften og må ses i lys av Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag, vernevedtaket for Vefsna, og Vefsna som nasjonalt laksevassdrag.
  - Planlegging etter vanndirektivet følger rammene for fylkesdelsplaner.



# Arealpolitiske retningslinjer – hele planområdet

Kommunene skal legge *Regional plan for Vefsna* til grunn i sin plan- og enkeltsaksbehandling.

Dokumenterte verneverdier skal hensyntas. Disse verdiene bør vises i kommunenes planer som hensynsoner i henhold til plan og bygningsloven § 11-8 pkt. c.

Arealpolitiske retningslinjer i Fylkesplanen for Nordland 2012 – 2025 gjelder for hele planområdet. Der det er motstrid mellom retningslinjene i fylkesplanen og denne plan, vil retningslinjene i regional plan for Vefsna gå foran.

Kommunene skal i sin plan- og enkeltsaksbehandling sikre drikkevannskildene for dagens og framtidens behov. Disse skal vises med arealformål i henhold til plan og bygningsloven § 11-7, pkt. 6.

All ny aktivitet eller nye inngrep skal vurderes i henhold til § 12 i *forskrift for rammer for vannforvaltningen*.

# Arealpolitiske retningslinjer i henhold til forvaltningsklasser

## **Forvaltningsklasse 1 i henhold til RPRVV:**

*Vassdragsbelte i og ved byer og tettsteder, som har eller kan få stor betydning for friluftsliv og rekreasjon.*

- a. Området er forbeholdt bolig- og næringsbebyggelse som er planavklart og er viktige som nærturområder.
- b. Ved lokalisering av ny bolig- og næringsbebyggelse skal allmenhetens behov for å bruke vassdragsbelte til fritid og rekreasjon ivaretas.
- c. Tilretteleggingstiltak for fiske og rekreasjon skal være tilpasset krav til universell utforming.

## **Forvaltningsklasse 2 i henhold til RPRVV:**

*Vassdragsbelte hvor landskapet hovedsakelig består av jord- og skogbruksområder. I området kan det også være noe spredt bebyggelse.*

- a. Landområder skal i kommunale planer vises som LNFR-områder.
- b. På anadrom strekning kan nye tiltak aksepteres hvis disse inngår i plan og lokaliseringen på ingen måte er i strid med dokumenterte verneverdier.

## **Forvaltningsklasse 3 i hht RPRVV:**

*Områder uten inngrep og vesentlige spor av menneskelig aktivitet. Områdene kan romme helt spesielle natur- eller kulturminnefaglige, opplevelsesmessige, vitenskapelige og pedagogiske verdier.*

- a. Tiltak som endrer forvaltningsklassen skal unngås.
- b. Landområder skal i kommunale planer vises som LNFR-områder.
- c. Ny bebyggelse skal søkes lokalisert til andre områder.
- d. Mindre tilretteleggingstiltak for fiske og rekreasjon kan tillates når disse ikke er i strid med dokumenterte verneverdier.

# Arealpolitiske retningslinjer «Små vannkraftverk»

Prioriteringsnivå som er anvendt i retningslinjene

|                         |                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Prioritert</b>       | Utbyggingen er ikke i strid med kjente verneverdier innenfor det vernede vassdraget.                                                                                                                |
| <b>Svært restriktiv</b> | Utbygginger som har stor samfunnsnytte, men som kan komme i konflikt med verneverdier av <i>liten verdi</i> .                                                                                       |
| <b>Ikke tillatt</b>     | Utbyggingen planlegges i et område med kjente verneverdier, og utbyggingen vil være i konflikt med disse verdiene. Avbøtende tiltak kan ikke fjerne konflikten. Utbygging kan derfor ikke tillates. |

## Handlingsprogram til Regional plan for Vefsna

|                                                                                                                           | Hoved-<br>ansvar                     | Medvirkende                 | 2015 | 2016 | Påfølgende<br>år |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------|------|------|------------------|
| <b>Tema: Tilrettelegging for næringsutvikling</b>                                                                         |                                      |                             |      |      |                  |
| 1) Det skal utarbeides en finansieringsplan i tråd med DN-rapport 7 2011. Handlingsplan for restaurering av laksetrapper. | Miljø-<br>direktoratet,<br>Kommunene | NFK og FM                   | X    |      |                  |
| 2) Det skal utarbeides en strategi for profilering av Vefsna (med blant annet enhetlig opplegg for skilting).             | Kommunene                            |                             | X    | X    |                  |
| 3) Det skal arbeides for en etablering av et lokalt kompetansesenter for lokal forvaltning og næring.                     | Kommunene                            | NFK og FM                   | X    | X    |                  |
| 4) Det skal arbeides for «Regionalpark Vefsna» blir realisert.                                                            | Kommunene                            | KRD                         | X    | X    |                  |
| 5) Oppfølging av driftsplanen.                                                                                            | Vefsnlaks AS                         | FM                          | X    | X    | X                |
| <b>Tema: Kunnskapsinnhenting</b>                                                                                          |                                      |                             |      |      |                  |
| 6) Det skal gjøres en kartlegging av viktige områder for laks, sjøørret og sjørøye i sidevassdragene (bonitering).        | NFK og miljømyndighetene             | Kommunene                   | X    |      |                  |
| 7) Kartlegging av vassdrag med innlandsfisk og fiskeinteresser.                                                           | NFK og kommunene                     | FM og bruker-organisasjoner |      | X    |                  |
| 8) Kartportalen tilhørende <i>Regional plan for Vefsna</i> skal holdes oppdatert.                                         | NFK                                  | Berørte sektor-myndigheter  | X    | X    | X                |

# Handlingsprogram fortsetter

|                                                                                                                                                                                     |                                         |                                                |   |   |   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------------------------------|---|---|---|
| <b>Tema: Kunnskapsinnhenting</b>                                                                                                                                                    |                                         |                                                |   |   |   |
| 1) Det skal gjøres en kartlegging av viktige områder for laks, sjørret og sjørøye i sidevassdragene (bonitering).                                                                   | NFK og miljømyndighetene                | Kommunene                                      | X |   |   |
| 2) Kartlegging av vassdrag med innlandsfisk og fiskeinteresser.                                                                                                                     | NFK og kommunene                        | FM og bruker-organisasjoner                    |   | X |   |
| 3) Kartportalen tilhørende <i>Regional plan for Vefsna</i> skal holdes oppdatert.                                                                                                   | NFK                                     | Berørte sektor-myndigheter                     | X | X | X |
| 4) Kartlegging av spredte avløp i planområdet.                                                                                                                                      | Kommunene                               | FM og NFK                                      |   | X | X |
| <b>Tema: Formidling og oppfølging</b>                                                                                                                                               |                                         |                                                |   |   |   |
| 5) Vedtatt <i>Regional plan for Vefsna</i> skal gjøres tilgjengelig slik at den enkelt kan tas i bruk av stat, regionale etater og kommunene i deres plan- og enkeltsaksbehandling. | NFK                                     | Kommunene, FM og regionale sektor-myndigheter. | X | X | X |
| 6) Innhente informasjon om oppfølging av regional planbestemmelse for sand og grus.                                                                                                 | NFK                                     | Kommunene, NVE                                 | X | X | X |
| 7) Innhente informasjon om i hvilken grad planen legges til grunn ved NVEs konsesjonsbehandling av små vannkraftverk.                                                               | NFK                                     | NVE                                            | X | X | X |
| <b>Tema: Kulturminner</b>                                                                                                                                                           |                                         |                                                |   |   |   |
| 8) <i>Elvebåt Vefsna</i> . Bygging av nye elvebåter bygges basert på gammel byggeskikk fra Vefsna.                                                                                  | Regionalpark Vefsna og Helgeland Museum | NFK                                            |   | X |   |



Nordland  
FYLKESKOMMUNE

Nordland